

Een verraderlijke schoonheid

Mijn vraag aan GroenLinks is: *“Kan de provincie misschien een coördinatie/adviesfunctie op zich nemen tbv de preventie/bestrijding van de Japanse Duizendknoop zolang er geen duidelijke landelijke wetgeving is?”*
Statenlid Erna Kotkamp pakte die uitdaging op.

‘Als je de Japanse duizendknoop eenmaal kent, zie je hem overal,’ zegt Nelleke Bary, ‘dat zei me onlangs nog een medewerker van de gemeente Eemnes. De gemeente neemt de bedreiging door de plant intussen heel serieus en zoekt deskundige steun voor de bestrijding’. Nelleke Bary, biochemicus en actief IVN-lid in Eemnes, vertelt dat ze vorig jaar de eerste planten ontdekte op een braakliggend terrein en hem intussen op diverse plaatsen in en om haar woonplaats heeft gevonden. En weliswaar zagen ambtenaren in eerste instantie het gevaar niet, maar nadat zij contact heeft gehad met D66-wethouder Niels Rood is de dreiging goed opgepakt.

Een jaar of tien geleden leerde ze de risico's kennen die de Japanse Duizendknoop betekent voor

zowel groen als straten en gebouwen. ‘Eigenlijk is het een mooie plant,’ zegt ze, ‘en dat is waarschijnlijk ook waarom hij zo'n honderdvijftig jaar geleden uit Japan in Groot-Brittannië is geïmporteerd en in veel botanische tuinen als sierplant gepoot. Maar hij is daaruit ontsnapt.’ Vooral de BBC-TV toonde heel heftige beelden¹ van de schade die de plant kan aanrichten. Japanse Duizendknoop groeit op diverse bodems en kan bestrating, asfalt en muren aantasten.

‘Ik ontdekte vorig jaar exemplaren bij een leegstaand huis in Eemnes, waar ik in verband met de bestrijding van hooikoorts keek of er misschien Ambrosia groeide. En nu zie ik hem op steeds meer plaatsen.’ Ze wijst op de heg bij de Baarnse bushalte waar we elkaar treffen: tussen de beukenstruiken staan tal van afgestorven duizendknoop-stengels, net als in de directe omgeving. Ze betwijfelt of de uitvoerder van de graafwerkzaamheden ter plaatse zich van het risico van verspreiding bewust is.

Verspreiding

En dat schetst meteen het probleem. De Japanse Duizendknoop is een aardige plant, kruidachtig en vlug groeiend (centimeters per dag). De bladeren dekken de bodem onder de plant echter effectief af voor andere begroeiing en daarmee voor ander leven. De plant vormt snel een uitgebreid en diepgaand wortelstelsel, waarmee hij zich verspreidt; maar ook afzonderlijke knopen van de plant schieten gemakkelijk wortel. In Japan wordt de ontwikkeling kennelijk in bedwang gehouden door natuurlijke bestrijders, maar die zijn er in Nederland niet.

Juist dat gemakkelijk wortelen is volgens Bary een belangrijke oorzaak van de verspreiding en maakt de bestrijding van de plant zo lastig. Bij berm- en groenonderhoud worden de bovengrondse delen weggemaaid, maar het maaisel belandt vaak elders op de grond of in de sloot. Ook blijven kleine plantdelen gemakkelijk steken in de maaimachines tot zij er op een andere plek afvallen en daar wortel schieten. Bovendien heeft

¹ Zie o.a. https://www.youtube.com/watch?v=_IKLtSHy1H0 of https://www.youtube.com/watch?v=J99e_rTJ66U

ze de indruk dat bij het verplaatsen van grond met het zand soms stukjes van de plant meekomen. Op die manier is de plant waarschijnlijk ook terechtgekomen op het in 2015 geopende Ecoduct Laarderhoogt.

Woekerplanten

Wanneer de duizendknoop zich eenmaal ergens gevestigd heeft, is hij extreem moeilijk te verwijderen. Daarin lijkt hij op inheemse planten als zevenblad en reuzenberenklauw. Ook dat zijn woekerplanten die maar moeilijk kunnen worden bestreden. Vaak nemen groenbeheerders nog steeds hun toevlucht tot bestrijdingsmiddelen met glyfosaat. 'Uit onderzoek blijkt dat zo'n middel de beste remedie is tegen de duizendknoop, mits zorgvuldig en beperkt toegepast. Maar in veel gemeenten stuit dat op verzet en dat is begrijpelijk. Maar dat verzet werkt wel vertragend.' Nelleke Bary merkte dat de duizendknoop ook in de buurgemeenten Baarn en Amersfoort oprukte

en zag hoeveel tijd en energie het kost voordat het risico wordt onderkend en een goede aanpak wordt ontwikkeld. Daarom trok ze aan de bel bij de GroenLinks-fractie in Provinciale Staten. 'De provincie kan mijns inziens gemeenten (en andere belanghebbenden) helpen bij het organiseren van de bestrijding en het tegengaan van verdere verspreiding.' In een korte notitie dringt ze aan op voorlichting en informatie, ook aan bedrijven.

Natuurvisie

Ze vond gehoor. 'Nelleke komt over als een bevlogen persoon, met kennis van zaken', zegt statenlid Erna Kotkamp. 'Ook door haar activiteiten in het IVN en GroenLinks kent ze de natuur. Ik begrijp en deel haar zorg en heb me met genoeg door haar laten rondleiden in een gebied dat ik niet goed kende.'

'Wij willen geen verstoring van natuur en milieu, en hebben het al vaker over de bestrijding van

invasieve planten gehad. Daarbij is het belangrijk er zo vroeg mogelijk bij te zijn, voordat het uit de hand loopt', vertelt Kotkamp. Ze wijst er op dat vanaf dit jaar de provincies verantwoordelijk zijn voor de bestrijding van schadelijke soorten die op een landelijke lijst staan. Omdat het Rijk er maar niet aan toe komt die lijst vast te stellen, moet de provincie pro-actief handelen.

Met D66-woordvoerder Philip Overkleef heeft ze bij de behandeling van de provinciale Natuurvisie een motie ingediend die oproept met de

gemeenten tot een plan van aanpak te komen. In deze motie beperken de indieners zich niet tot de Japanse Duizendknoop, maar richten ze zich op alle "soorten waarvan nu al duidelijk is dat ze inheemse flora en fauna

grote schade toebrengen". Daarover zegt Erna Kotkamp: 'Dat is de essentie van het begrip "invasief", het gaat om planten die grote schade toe kunnen brengen aan de biodiversiteit. En als je er niet vroeg genoeg bij bent met bestrijding is afgraven de enige optie.' Bestrijding zal veelal op maaien en uittrekken neerkomen, en op het afgraven van grond rond grotere planten. Het importeren van natuurlijke vijanden van de plant lijkt ook Erna Kotkamp een heilloze weg. En ook zij heeft liever geen gebruik van chemie (glyfosaat).

In het algemeen werd in Provinciale Staten positief op haar inbreng gereageerd; de statenleden zien de consequenties. De VVD, voegt ze er lachend aan toe, liet zich mede overtuigen door de dreigende economische schade. De motie werd algemeen gesteund. En bij vervolgvragen in de Statencommissie, vertelt Kotkamp, werd duidelijk dat de provincie intussen al met verschillende gemeenten in overleg is over een aanpak. Ook verschillende gemeenten zijn intussen (meer) alert op het voorkomen van de mooie, maar bedreigende Japanse Duizendknoop.

Tekst Tjark Reininga, foto's Nelleke Bary

Glyfosaat is een organische fosforverbinding die als niet-selectief systemisch totaalherbicide zeer ruim toegepast wordt. Het Amerikaanse bedrijf Monsanto bracht het product in de jaren '70 als isopropylammoniumzout op de markt onder de naam Roundup. Het octrooi op glyfosaat is verlopen in 2000, en verschillende producenten bieden allerlei preparaten aan op basis van glyfosaatzouten. Glyfosaat blokkeert de shikiminezuurroute, een stofwisselingsroute die niet bij dieren voorkomt.

In de landbouw wordt glyfosaat gebruikt ter bestrijding van eenjarige breedbladige onkruiden en grassen op de akkers die in concurrentie zouden treden met het beoogde gewas. Doordat het niet selectief is vernietigt het behalve schadelijke ook onschadelijke planten als het (te) royaal wordt toegepast.. [bron: Wikipedia]